

Kræftens Bekæmpelse samarbejder med kemisk grøntsagsproduktion

Kræftens Bekæmpelse siger ja til støttekroner fra produkt, som som sprøjtes kraftigt med midler, der giver risiko for kræft og fosterskader. Miljøjournalist Kjeld Hansen skriver i dag om sagen på sin blog på hjemmesiden gylle.dk, og Dagens Medicin har fået rettigheden til at bringe artiklen.

Af Kjeld Hansen

MILJØJOURNALIST. Kjeld Hansen er gennem mange år kritisk miljøjournalist. Han har bl.a. været indstillet til Cavling-prisen flere år, senest i 2014. Han har også skrevet flere bøger om miljø. Læs hele artiklen om de kemiske kartofler på www.gylle.dk

Ikke en fugl, ikke en frø og ikke et eneste græsstrå er at se, så langt øjet rækker. Vissenbrune ligger de kemisk nedvisnede dyrkningsfelter i den 5.600 hektar store inddæmmede Lammefjorden i Odsherred på Sjælland.

Lammefjordens Grøntsagslaug dyrker her sine berømmede grøntsager med maksimal anvendelse af herbicider, fungicider og insekticider, hvoraf flere klassificeres som 'muligt kræftfremkaldende', og to kan skabe fosterskader. I denne kemiske cocktail overlever kun de kartofler, gulerødder og asparges, som de lokale agroproducenter markedsfører gennem førende supermarkedsskæder.

Kræftens Bekæmpelse har sagt ja til at modtage økonomisk støtte fra den kemiske grøntsagsproduktion. For hvert kilo Lammefjordens Kartofler, der sælges til 11 kroner, videresendes 50 øre til kræftforeningens kampagne 'Støt Brysterne'. Ifølge den administrerende direktør strider støtteaftalen ikke mod foreningens etiske retningslinjer.

Miljøbelastningen

Støttekartoflerne forhandles bl.a. af supermarkedsskæder under Coop — Superbrugsen og Irma. Også Dansk Supermarked sælger dem i sine Føtex-butikker. Men ingen af dagligvarekæderne har set de kemiske agroproducenter nærmere i kortene.

»Det er vigtigt for Coop at fremme salg af varer, der er produceret på måder, der belaster miljøet mindst muligt. Strandlyst, der producerer kartoflerne til os, overholder de gældende regler inden for sprøjtefrister og miljøregler,« oplyser informationsdirektør Jens Juul Nielsen, Coop.

Men hvilke sprøjtemidler der anvendes, er Jens Juul Nielsen ikke i stand til at oplyse.

Heller ikke Dansk Supermarked kan fortælle, hvilke sprøjtegifte der er anvendt ved fremstillingen af Lammefjordens Kartofler. Ganske vist siger kommunikationskonsulent Maia Lindstrøm Sejersen, at 'som udgangspunkt foretages der kun bekæmpelse med sprøjtemidler, hvis behovet opstår. Det er derfor ikke muligt at svare på, hvor tit og med hvilke midler, da det afhænger af årsagen til bekæmpelsen, og hvornår behovet opstår'.

Den fremstilling er dog ikke i overensstemmelse med virkeligheden. Hos Lammefjordens Grøntsagslaug sprøjtes der både forebyggende og rutinemæssigt efter faste sprøjteplaner.

Ingen af avlerne har dog ønsket at stå frem trods gentagne henvendelser. Lauget har overladt det til sin planteavlskonsulent, Kim Enemark, at fortælle om den kemiske planteavl. Enemark meddeler i en mail:

»Kartoflerne på Lammefjorden dyrkes traditionelt med anvendelse af midler mod ukrudt og svampe. Der er meget individuelle måder at sprøjte på afhængig af den enkelte landmand og også afhængig af de forskellige kartoffelsorter og jordtyper. F.eks. aspargeskartofler er meget modtagelige for skimmel og sprøjtes derfor lidt oftere end andre sorter. De kan af samme årsag ikke dyrkes økologisk. Almindeligvis sprøjtes der for ukrudt, til hvilket en lang række midler er godkendt — hovedmidlet er Fenix, men der kan være mange andre løsninger. Der anvendes ikke insektmidler i kartoflerne, men kartoffelskimmel kontrolleres med en række behandlinger. Der er nok godkendt i omegnen af 10 for-

VISSENBRUNE KARTOFFELMARKER. Hos Lammefjordens Grøntsagslaug sprøjtes der både forebyggende og rutinemæssigt efter faste sprøjteplaner. — Foto: Kjeld Hansen

»Det er derfor helt klart et problem, når der blandes syv forskellige stoffer, hvoraf flere er mistænkt for kræftvirkning eller fosterskader

Philippe Grandjean, professor, dr.med., forskningsleder i miljømedicin ved Syddansk Universitet i Odense

skellige svampemidler til dette formål, og der er næppe to landmænd, som gør helt det samme. Det mest anvendte middel er nok Ranman Top — et gæt.«

Et hav af sprøjtemidler

Ifølge 'Markbogen 2015' fra DLA Agro anbefales der mere end 25 forskellige pesticider til intensiv kartoffelavl.

Der er midler til bejdning, til ukrudtsbekæmpelse, mod kartoffelskimmel, mod skadedyr og til nedsivning. Midlerne er alle stærke miljøgifte, der ikke må komme i kontakt med vandløb eller søer, og i flere tilfælde er der også tale om midler med betydelige sundhedsrisici.

Som nævnt af Lammefjordens Grøntsagslaugs planteavlskonsulent anvendes ukrudtsmidlet Fenix som hovedmiddel. Det er baseret på aktivstoffet acetonen og er af Miljøstyrelsen klassificeret som muligt kræftfremkaldende. Derudover skaber midlet også risiko for overfølsomhed ved hudkontakt.

Ligeledes er de anbefalede insektmidler mod bladlus, Pirimor G og Teppeki, klassificeret som muligt kræftfremkaldende, mens to af midlerne mod kartoffelskimmel, Cymbal 45 og Proxanil, begge kan forårsage fosterskader.

Disse uønskede virkninger mistænkes for at forstærkes, når kar-

toffelavlerne sammenblander forskellige pesticider. Og det gør de hyppigt. Ifølge planteavlskonsulenten anvender Lammefjordens avlere i vid udstrækning det meget populære middel mod kartoffelskimmel, Ranman Top, og netop det middel markedsføres af producenten som et 'forebyggende' middel, der med fordel kan blandes op med syv andre midler, bl.a. Cymbal 45 og Proxanil.

Denne forstærkede kemiske cocktail har aldrig været underkastet nogen særskilt risikovurdering af hverken producenter eller myndigheder, selv om der foreligger veldokumenterede advarsler mod den forstærkede synergieffekt. Det bekræftes af professor, dr.med. Philippe Grandjean, der er forskningsleder i miljømedicin ved Syddansk Universitet i Odense.

»Det er velkendt, at når man blander kemiske sprøjtemidler, der hver for sig har en vis giftvirkning, risikerer man at få nye og stærkere virkninger. Dem er der ikke taget højde for i myndighedernes godkendelse. Det er derfor helt klart et problem, når der blandes syv forskellige stoffer, hvoraf flere er mistænkt for kræftvirkning eller fosterskader,« siger Philippe Grandjean og fortsætter: »Vi har for nylig lavet beregninger på, hvad pesticider — langt overvejende fra rester i fødevarer — betyder for næste generations intel-

KARTOFLER MED KRÆFT-LOGO. Kræftens Bekæmpelse har indgået en økonomiske støtteaftale, der tillader, at Lammefjordens Grøntsagslaug benytter foreningens kendte logo på sine emballager. — Foto: Kjeld Hansen

